

بررسی نقش اسناد بالادستی در سیاست‌گذاری و اتخاذ استراتژی‌های خصوصی‌سازی در ایران (مطالعه موردی: صنعت حمل و نقل ریلی)

روح الله بیات، دانشیار، دانشکده اقتصاد، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)، ایران
حسین قائمی سهرابی*، دانش‌آموخته کارشناسی ارشد، دانشگاه رجا، قزوین، ایران
جعفر سلیمی، مدرس مدعو، دانشگاه جامع علمی کاربردی، خانه کارگر ساوجبلاغ، ایران
*پست الکترونیکی نویسنده مسئول: sohal_83@yahoo.com

دریافت: ۹۷/۰۴/۰۶ - پذیرش: ۹۷/۰۸/۰۵

صفحه ۱۷۶-۱۶۱

چکیده

راه آهن جمهوری اسلامی ایران می‌خواهد با واگذاری بخشی از مالکیت‌های دولتی و به مشارکت گرفتن بخش خصوصی، در بخش‌های قابل واگذاری، تا حدی خود را از بار سنگین هزینه‌های جاری ادراه راه آهن آزاد سازد. محققین در این مقاله سعی نمودند که با الهام از مدل اولویت‌بندی استراتژی‌های خصوصی‌سازی و با در نظر گرفتن سند چشم‌انداز ۲۰ ساله و سند برنامه ۵ ساله توسعه کشور و نیز با توجه اصل ۴۴ قانون اساسی موضوع خصوصی‌سازی راه آهن ایران را در چارچوب مفاهیم مصلحت‌عام مورد سنجش قرار دهند. روش تحقیق حاضر توصیفی و از نوع پیمایشی و تحلیلی است و از آزمون‌های آمار دوجمله‌ای و فریدمن برای پذیرش یا رد متغیرها مدل اولویت‌بندی استراتژی‌های خصوصی‌سازی در چارچوب مصلحت‌عام (صنعت حمل و نقل ریلی) استفاده شده است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که فرصت‌ها و ظرفیت‌های مشارکت بخش خصوصی در چارچوب مصلحت‌عام برای توسعه صنعت حمل و نقل ریلی در ایران بسیار بالاست. لیکن تحقق آنها همانند هر تحول عمیق سازمانی مستلزم اتخاذ تصمیمات راهبردی است. اولین عامل اصلی شرایط اقتصادی کشور است که تعیین‌کننده و تضمین‌بخش دامنه استفاده از استراتژی‌های خصوصی‌سازی است. دومین عامل اصلی اجرای دقیق و بنیادین قوانین و مقررات پایه‌ای است که تضمین‌کننده اجرای صحیح استراتژی‌های انتخاب شده می‌باشد، چرا که احترام و برخورد صریح قانون، لازمه اجرایی شدن هر نوع سیاستی می‌باشد. بر این اساس و در جهت تحقق اهداف عرضه سهام مربوطه به صورت عام و تهیه گزارش عملکرد از فرایند انتخاب و اولویت‌بندی استراتژی‌های خصوصی‌سازی در چارچوب مصلحت‌عام ضروری می‌باشد که توصیه می‌گردد مسئولین مربوط گزارشات و اطلاعات شفاف را بطور دائم در اختیار عموم بگذارند و همچنین در این زمینه دسترسی عامه مردم به بازار سرمایه مربوطه از طریق ابزارهایی همچون سهام عدالت مورد تاکید می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: استراتژی‌های خصوصی‌سازی، سیاست‌گذاری، صنعت حمل و نقل ریلی ایران

۱- مقدمه

حاکم کردن مکانیزم بازار بر تصمیمات اقتصادی است که نتیجه آن ایجاد فضای رقابتی برای بنگاه‌های خصوصی بوده و از این طریق کارایی بنگاه‌ها نسبت به بخش عمومی ارتقا پیدا می‌کند. با توجه به اهداف سازمان، در جهت تحرک بخشیدن به سیستم حمل و نقل ریلی و صرفه اقتصادی با جلب رضایت

تعاریف متعددی از خصوصی‌سازی از زمان بکارگیری این موضوع تاکنون ارائه شده است که هر تعریف با توجه به هدف و همچنین شرایط مکانی و زمانی آن ارائه شده است. در حقیقت مفهوم خصوصی‌سازی گسترده‌تر از تغییر صرف مالکیت بنگاه‌های تولیدی است. اندیشه خصوصی‌سازی،

خصوصی‌سازی صنعت حمل و نقل ریلی در ایران می‌باشد و پرسشی که مطرح می‌شود این است که آیا این اسناد بالا دستی هستند که نقش تعیین کننده در خصوصی سازی راه آهن در ایران دارد و یا عوامل دیگر تعیین کنندگی بیشتری دارند؟ برای پاسخ به این پرسش این مقاله به پنج بخش تقسیم می‌کنیم در بخش اول مساله خصوصی سازی را شرح دادیم و در بخش دوم به ادبیات موضوع، مفاهیم کلی خصوصی سازی، انواع و تاریخچه استفاده از آن در ایران و کشورهای دیگر، مبانی نظری و پیشینه تحقیق پرداخته می‌شود. در بخش سوم روش شناسی شامل جامعه آماری و روش نمونه‌گیری، متغیرهای پژوهش، قلمرو پژوهش و آزمون‌های اولیه آماری بیان می‌شود. در بخش چهارم تجزیه و تحلیل داده‌ها به صورت توصیفی و استنباطی بیان شده است و در بخش پنجم به بحث و نتیجه‌گیری و ارایه پیشنهادات می‌پردازیم.

۲- پیشینه تحقیق

۲-۱- مفاهیم کلی خصوصی سازی و انواع و تاریخچه استفاده از آن در ایران و کشورهای دیگر

واژه "خصوصی سازی" اشاره به کارکنان کامل از وظایف اقتصادی شامل فروش دارایی‌های دولت مانند سیستم های راه آهن و بانک داری و غیره به بخش خصوصی است یا استفاده از کوبین جهت عرضه به شهروندان یا واگذاری مدیریت از طریق قرارداد و اجاره است (وینستون و دیگران، ۲۰۰۲، ۴-۱). مفهوم خصوصی سازی در برگیرنده گستره عظیمی از مصالح بوده و چیزی بیشتر از فروش شرکت‌های دولتی یا دارای شأن است. مفهوم گسترده تر خصوصی سازی در برگیرنده عرصه وسیعی از مصالحی است که به تشویق مشارکت بخش عمومی در تدارکات کالاها و خدمات و حذف مزیت انحصاری بنگاه‌های دولتی می‌پردازد. مهمترین روش‌هایی که برای خصوصی سازی بدون واگذاری مالکیت مورد استفاده قرار می‌گیرند عبارتند از: ۱- قرارداد مدیریت: کمیسیون ممکن است از خریداران از طریق یک مزایده باز برای واگذاری نه مالکیت یک شرکت بلکه برای واگذاری مدیریت آن برای مدت معینی دعوت کند. این قرارداد ممکن است از سه سال تجاوز نکند. اما کمیسیون قرارداد را پس از تمام شدن موعد آن در صورت موفقیت می‌تواند تمدید نماید.

عمومی و تطبیق با شرایط محیط زیست (کنترل مصرف انرژی، عدم آلاینده‌گی محیط زیست و . . .)، مصلحت عامه، توسعه بخش خصوصی درصنعت حمل و نقل ریلی مهم است، چرا که این بخش برای کمک به بخش دولتی آمده است تا ضمن رسیدن به اهداف مالی خود (سود آوری، بهره وری، رقابت و قیمت سهام) به رشد اقتصادی کشور نیز کمک نماید و باعث توسعه روز افزون صنایع وابسته و همچنین باعث رفاه و آسایش جامعه باشد. موفقیت یا شکست خصوصی سازی ارتباط تنگاتنگی با موفقیت یا شکست کل فرآیند اصلاحات اقتصادی دارد. راه آهن ایران نیز با الهام از این مسئله در نظر دارد، با واگذاری بخشی از مالکیت دولتی و به مشارکت گرفتن هر چه بیشتر بخش خصوصی در بخش های قابل واگذاری تا حدی خود را از بار سنگین هزینه‌های جاری آزاد سازد. مدل‌های خصوصی سازی در صنعت ریلی و الگو مورد استفاده در راه آهن ایران: الف- ساختارهای یکپارچه - زنجیرشده - به هم پیوسته. ب- ساختارهای مجزا. اهداف خصوصی سازی در هر کشور با توجه به سیاست‌ها، برنامه‌های اقتصادی و راهبردهای کلی جامعه مشخص می‌گردد. چون راهبردها و برنامه‌های اقتصادی در کشورها متفاوت می‌باشد در نتیجه خصوصی سازی نیز در هر کشور بدنبال اهداف خاصی است و در هر مورد ممکن است برخی از اهداف در اولویت قرار گیرد. در کشورهای صنعتی پیشرفته و توسعه یافته از نظر اقتصادی، فرآیند خصوصی سازی بدنبال اهدافی مانند افزایش کارایی، کسب درآمد و کاهش بار مالی دولت می‌باشد، در حالی که در کشورهای در حال توسعه با توجه به مشکلات و شرایط توسعه نیافتگی، خصوصی سازی بدنبال اهداف وسیع تری می‌باشد و به مشکلات و تنگناهای بیشتری باید پاسخ دهد. در این کشورها بالا بردن کارایی تخصیص منابع، استفاده بهینه از منابع مالی شرکت‌ها کاهش حجم دخالت دولت در اقتصاد، سپردن تخصیص منابع به مکانیزم خودسامان بخش بازار، مقابله با نقدینگی سرگردان در اقتصاد، ایجاد فضای رقابتی و امن برای سرمایه گذاری بلند مدت، دستیابی به فنون جدید مدیریت، دسترسی به سرمایه و تکنولوژی خارجی و نهایتاً هدف‌های توزیع ثروت و درآمد از مهمترین هدف‌هایی هستند که خصوصی سازی دنبال می‌کند. هدف اصلی مقاله بررسی نقش اسناد بالادستی در سیاست گذاری و اتخاذ استراتژی‌های

مشارکت این دو بخش با هدف تلفیق ملاحظات و استفاده از توانمندی‌های هریک در سال‌های اخیر بسیار مورد توجه قرار گرفته است. رسیدن به برابری از توانمندی‌ها و ملاحظات بخش‌های خصوصی و دولتی، مستلزم دستیابی به یک الگوی مشارکت مناسب و رفع نگرانی‌های سرمایه‌گذاران و تامین کنندگان منابع مالی است (کیانی، بهار، ۱۳۸۱). در دوره چهارم خصوصی سازی که سال های ۱۳۸۰ به بعد را در بر می گیرد واگذاری‌ها براساس برنامه سوم توسعه انجام می‌گیرد. براساس قانون برنامه سوم توسعه هیأت وزیران و هیأت عالی واگذاری بعنوان نهادهای سیاست گذاری و سازمان خصوصی سازی و شرکت‌های مادر تخصصی بعنوان عوامل اجرایی، وظیفه واگذاری سهام شرکت‌ها را به عهده دارند (www.ecasb.com، خصوصی سازی ۱۳۷۸/۱۸). در تهیه و تصویب برنامه های توسعه و بودجه های سالیانه، این نکته مورد توجه قرار گیرد که شاخص های کمی کلان آنها از قبیل نرخ سرمایه گذاری، درآمد سرانه، تولید ناخالص ملی، نرخ اشتغال و تورم، کاهش فاصله درآمد میان دهک‌های بالا و پایین جامعه، رشد فرهنگ و آموزش و پرورش و پژوهش و توانایی های دفاعی و امنیتی، باید متناسب با سیاست های توسعه و اهداف و الزامات چشم انداز تنظیم و تعیین گردد و این سیاست ها و اهداف بصورت کامل مراعات شود (سند چشم انداز ۲۰ساله کشور، ۱۳۸۲/۸/۲۳).

تحقق سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و الزامات مربوط به هر یک از بند ها با تاکید بر:

- ۱- حمایت از شکل گیری بازارهای رقابتی.
- ۲- ایجاد ساختارهای مناسب برای ایفای وظایف حاکمیتی (سیاست گذاری، هدایت و نظارت).
- ۳- تنظیم سیاست های تشویقی در جهت تبدیل فعالیت های غیر متشکل (نهاد خانوار) به فعالیت های واحدهای حقوقی.
- ۴- ایجاد بازارهای رقابتی برای ارائه خدمات بیمه درمانی.
- ۵- توجه به ارزش اقتصادی، امنیتی، سیاسی و زیست محیطی آب با تسریع در استحصال، عرضه، نگهداری و مصرف آن و بها آب هایی که از کشور خارج می شود با اولویت استفاده از منابع آب های مشترک.
- ۶- سرمایه گذاری در استحصال و استخراج گاز و نفت و مخازن مشترک با کشورهای همسایه یا رعایت سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی.

۲- اجاره دادن: بعنوان یک جایگزین برای مدیریت بکار می رود اما بر مبنای همان معیار مبتنی است و برای هدف مشابه که کمیسیون ممکن است شرکتی که برای خصوصی سازی مشخص شده یا بخش‌هایی از دارایی های آن را اجاره دهد. بطور کلی اهداف خصوصی سازی که شامل افزایش رقابت و کارایی عملکرد شرکت‌ها و تشویق سرمایه‌گذاری های خارجی و کارآفرینی در زمینه‌ها و افزایش اشتغال و بهبود استانداردهای زندگی برای همه افراد یک جامعه است در انتخاب روش های آن باید منابع کل جامعه مد نظر قرار گیرد و براساس مصلحت جامعه روش‌های مربوط انتخاب در اولویت قرار گیرند (جوکانویک، ۲۰۰۸، ۱۱۲). قبل از خصوصی سازی، نیاز به یک سری الزامات می باشد که لازمه آن است. و برای رعایت مصالح عمومی نیز، نیاز به یک سری اقدامات و گزارش‌ها می‌باشد، که اولاً در جهت منافع عام باشد. ثانیاً مغایر با سند چشم‌انداز ۲۰ ساله، اصل ۴۴ قانون اساسی و برنامه توسعه ۵ ساله نباشد. اندیشه خصوصی‌سازی در ایران در پی عدم تحقق پیش‌بینی‌هایی که از تاسیس شرکت‌های دولتی در ایران انتظار می‌رفت در سال ۱۳۶۲ مطرح شد، اما اتفاقاتی از جمله جنگ عراق علیه ایران و تحریم‌های اقتصادی مانع اصلی اجرای این سیاست‌ها شد. اما بعد از جنگ این مساله در سر لوجه کارهای دولت قرار گرفت و با توجه به اصول ۱۳۴ و ۱۳۸ قانون اساسی و با توجه به بندهای ۳۷-۴، ۸-۱، ۸-۲، ۸-۳، ۸-۴ برنامه اول (۱۳۷۲-۱۳۶۸) شروع و تا برنامه پنجم توسعه ادامه یافته است. مشارکت بخش خصوصی در فرصت و ظرفیت بر مبنای موقعیت ایران برای توسعه صنعت حمل و نقل ریلی بسیار بالا است و در راه‌آهن همانند هر تحول عمیق سازمانی مستلزم اتخاذ تصمیمات راهبردی است، چرا که زمینه سازی برای حضور بخش خصوصی در راه‌آهن مستلزم انجام تغییراتی است که عموماً تمامی ابعاد سازمان را در بر می‌گیرد، از این رو راهبرد خصوصی سازی در این صنعت عمدتاً بیان کننده چشم انداز و افق این تغییرات به شمار می‌رود، ضمن آنکه تاکنون نیز در چارچوب مصوبات دولت اقدامات گسترده ای انجام شده است که مدون سازی راهبردهای اتخاذ شده برای تدوین برنامه‌های آتی، تعیین‌کننده و موثر خواهد بود. در توسعه زیر ساخت‌های حمل و نقل به طور کلی مشارکت بخش خصوصی و دولت از اهمیت خاصی برخوردار است.

سازی از طریق فروش به عموم مردم ۲- خصوصی سازی از طریق فروش به سرمایه گذاران خصوصی ۳- خصوصی سازی به روش خرید مدیریت ۴- خصوصی سازی به روش فروش شرکت به مدیریت و کارکنان ۵- خصوصی سازی از طریق پدیده به اصطلاح فروش بلوکی ۶- خصوصی سازی از طریق فروش دارایی های فردی خصوصی شده ۷- خصوصی سازی از طریق بازگرداندن به مالکان قبلی ۸- خصوصی سازی از طریق کوپن (خصوصی سازی کوپنی) ۹- خصوصی سازی از طریق تجربه ساختار ۱۰- خصوصی سازی از روش فروش مختلط ۱۱- سرمایه گذاری جدید بخش خصوصی در واحدهای دولتی.

۲-۲- مبانی نظری

جهت پرداختن به موضوع خصوصی سازی لازم است که با بررسی نظریات اقتصادی از نظر تاریخی و موضوعی در رابطه با دخالت دولت در اقتصاد بپردازیم، بعد از رنسانس مکاتب اقتصادی زیادی پدیدار شده است. که هرکدام از این مکاتب بسته به شرایط زمانی و مکانی خود در مورد نقش مهم دولت ها در امور اقتصادی نظریاتی را ارائه نموده اند. اگرچه عقیده بر آنست که با انتشار کتاب «ثروت ملل» آدام اسمیت پدر علم اقتصاد نطفه آغازین خصوصی سازی در جهان منعقد گردیده است، لیکن پررنگ شدن نقش بخش خصوصی و ایجاد بنگاههای متعدد اقتصادی در عصر کلاسیکها به قرنها پیش باز می گردد که زمینه های اجتماعی، سیاسی و اقتصادی موضوع را آماده ساخت و بدون شک در هر عصر و زمانی می باید این زمینه ها به وجود آیند تا ظهور و حضور بخش خصوصی فعال و موفق مهیا گردد. با مرور نظریه های اقتصادی مرکانتی لیسم (سوداگران)، فیزیوکرات ها (طبیعیون)، کلاسیکها، مکتب اتریش، نئوکلاسیکها، کینز و ساختارگرایان و . . . به ارتباط بین رشد اقتصادی و دولت پی می بریم و برای برون رفت از وضعیت رکود اقتصادی، نیاز به خون تازه (که همان حضور بخش خصوصی در) رشد و توسعه اقتصادی داریم. خصوصی سازی مزایای فراوانی دارد که عبارت است از: افزایش بهره وری و ارزش افزوده، بهبود کیفیت خدمات، بهبود کمیت خدمات، کاهش خرابی ها، افزایش سطح زندگی کارکنان، کوچک شدن بخش دولتی، جدا شدن مسایل اقتصادی و سیاسی از یکدیگر، ابزار مدیریت

۷- حفظ ذخایر راهبردی ارزی به مقداری که اطمینان از تامین نیازهای اساسی کشور در مدت معین (براساس مصوبه مجلس شورای عالی و امنیت ملی) حاصل گردد.

۸- تأکید بر راهبرد توسعه صادرات به ویژه در بخش خدمات با فناوری بالا به نحوی که کسری تراز بازرگانی بدون نفت کاهش یافته و توازن در تجارت خدمات ایجاد گردد.

۹- گسترش همه جانبه همکاری با کشورهای منطقه جنوب غربی آسیا در تجارت، سرمایه گذاری و فناوری.

۱۰- ارتقاء و هماهنگی میان اهداف توسعه ای، آموزشی، بهداشت و اشتغال بطوری که در پایان برنامه پنجم، شاخص توسعه انسانی به سطح کشورهای با توسعه انسانی بالا برسد.

۱۱- تبدیل نظام بودجه ریزی کشور به بودجه ریزی عملیاتی.

۱۲- برقراری ارتباط کمی و کیفی میان برنامه پنج ساله و بودجه های سالیانه باسند چشم انداز با رعایت شفافیت و قابلیت نظارت.

باتوجه به برنامه های توسعه اول تا پنجم، در برنامه اول، با تأکید بر اصلاح ساختار مدیریتی و اجرایی، در برنامه دوم، با تأکید بر ایجاد تعادل بین بخش های دولتی و خصوصی و در برنامه سوم با تأکید صریح بر اصلاح مقررات برای توسعه بخش خصوصی سازی توجه شده است. و در برنامه سند چشم انداز مصادف با آن برنامه چهارم و سیاست های کلی برنامه پنجم و از همه مهمتر سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی فرآیند خصوصی سازی مورد تأکید قرار گرفته است. روش های خصوصی سازی در دنیا: اگر خصوصی سازی را بصورت اساسی انجام دهیم در آن صورت نوع دارایی تغییر می کند و بدین معنی است که بنگاه بصورت یک دارایی خصوصی در می آید اما در مورد مدیریت خصوصی سازی بنگاه هنوز بصورت یک دارایی دولتی باقی می ماند. گاهی به دلیل زیان ده بودن بنگاه ها هنوز نمی توانیم آن را واگذار کنیم، خصوصی سازی مدیریت در این صورت بعنوان روشی جهت کارایی فعالیت بنگاه بکار برده می شود (کناوی، ۲۰۰۹، ۴۲۳).

این روش خصوصی سازی مدیریت، اولین گام جهت خصوصی سازی عمده است. (کال، ۲۰۰۰). چندین روش های خصوصی سازی اساسی نه فقط در کشورهای توسعه یافته بلکه در کشورهای در حال توسعه و نیز کشورهای در حال گذار از اروپای مرکزی و شرقی وجود دارد. ۱- خصوصی-

که در زمینه خصوصی سازی موفق بوده اند قبل از این فرآیند تمهیداتی مانند بررسی وضعیت مالی بنگاه های تحت واگذاری، تحقیق و توسعه، تقویت بازار سرمایه، ایجاد رقابت، تجدید ساختار شرکت ها و مواردی از این قبیل را اتخاذ می نمودی اند. و عمده روش های خصوصی سازی در این کشورها، واگذاری سهام از طریق بازار بورس، جذب سرمایه گذاری خارجی و فروش سهام به مدیران و کارکنان بوده است. در این راستا کشورهایی تحت مطالعه مانند انگلستان، آلمان، چین، ترکیه، عربستان و... شاهد موفقیت در اجرای خصوصی سازی بوده اند و سایر کشورها مانند روسیه، مجارستان، اوکراین، چک و... از موفقیت کمتری برخوردار بوده اند. بنابراین بکارگیری روش های موفق در دیگر کشورها می تواند به عنوان تجربه ای مفید برای اجرای فرآیند خصوصی سازی در ایران مورد استفاده قرار گیرد چرا که به راحتی می توانیم رابطه بین منافع و مصالح عام را درک کرده و همواره به نقش اولیه سوسپیداها در اقتصاد کشورها، و روش های کاهش نقش آن در اقتصاد را به ورته عمل در آوریم. در کشور ایران نیز خصوصی سازی در سال ۱۳۳۸ خورشیدی براساس برنامه های، اول، دوم، سوم و چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی شروع و دنبال گردید و براساس سند چشم انداز ۲۰ ساله کشور و نیز سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی کشور در حال اجراست و سیاست های کلی برنامه پنجم توسعه نیز بر امر خصوصی سازی تأکید دارد. خصوصی سازی در ایران با توجه به خط مشی ها و قوانین موضوعه تدوین و به اجرا گذاشته و اهداف و برنامه ها و متغیرها در قوانین برنامه های توسعه پنج ساله قرار گرفته اند. که بارزترین این اهداف (خصوصی سازی) در ایران توجه به عوامل کلان: عدالت، اشتغال، بهره وری نیروی انسانی، رشد اقتصاد ملی، گسترش مالکیت عمومی و بهبود درآمد خانوارها، افزایش سهم بخش خصوصی و بخش تعاونی و عوامل خرد: کارایی اقتصادی، افزایش رقابت و سودآوری بنگاه ها و کاهش هزینه های دولت بوده است. روش های خصوصی سازی در کشور ایران عرضه عمومی سهام از طریق بورس، مزایده، مذاکره، فروش به مدیران و کارکنان، فروش به تعاونی ها و سهام عدالت بوده است.

خود گردان، حل مشکل نگهداری و بهره برداری، سیکل معیوب مشاوره و کار فرمای ضعیف توسط خصوصی سازی کارفرما، شکسته می شود. همچنین تأکید مقام معظم رهبری بر اجرای سیاست های ابلاغی اصل ۴۴ قانون اساسی در اواخر سال قبل، مجموعه قوای سه گانه را به تکاپو انداخت تا فصل نوبنی را در صحنه اقتصادی کشور رقم زنند. با اجرای این سیاست ها نقش دولت در عرصه های مختلف اقتصادی، تغییر می یابد و به دستگاه ناظر و حمایت گر تبدیل می شود. طبق سند چشم انداز ۲۰ ساله نظام، جمهوری اسلامی ایران باید تبدیل به کشور اول منطقه به لحاظ علمی، فناوری و اقتصادی شود که برای این منظور الزام های زیادی وجود دارد. این الزام ها در تمام حوزه ها، باید اجرا شود تا سیاست های اتخاذ شده به مثابه یک مجموعه به هم پیوسته، کشور را به هدف مورد نظر در سند چشم انداز برساند. دولت برای اجرایی کردن سیاست های اصل ۴۴ لایحه ای را تنظیم کرده و در مجلس کمیسیون برای پی گیری اجرای اصل ۴۴ تشکیل شده است.

۳-۲- پیشینه تحقیق

عمده مطالعات انجام شده در جهان در مورد خصوصی سازی در مورد عملکرد قبل و بعد از خصوصی سازی شرکت ها و تأثیر آن بر اهداف مالی (خرد) و اهداف عمومی (کلان) و روش های خصوصی سازی و سایر مؤلفه های مربوط صورت گرفته است. تجزیه و تحلیل اقتصادهای در حال توسعه و صنعتی پیشرفته در مورد ارتباط رشد اقتصادی و خصوصی سازی حاکی از آن است که خصوصی سازی منافع و رشد فزاینده اقتصادی را همراه با کارایی در بر داشته است. بعنوان مثال وینینگ و بردمن (۱۹۹۲) و مگینسون و دیگران شواهد محکمی را ارائه داده اند که شرکت های خصوصی شده بهتر از شرکت های با مالکیت دولت در زمینه معیارهای عملکرد اقتصادی بوده اند. با توجه به مرور تجربه خصوصی سازی در برخی از کشورهای جهان، چنین نتیجه گیری می شود که عمده کشورهای جهان بر اساس خط مشی ها و قوانین موضوعه اقدام به شروع فرآیند خصوصی سازی نموده اند و قبل از شروع خصوصی سازی با در نظر گرفتن اهداف بلند مدت و کوتاه مدت اقدام به تشکیل نهادهایی برای اجرا و نظارت بر فرآیند واگذاری نموده اند. از طرفی کشورهایی

جدول ۳. خلاصه تحقیقات داخلی انجام شده در مورد موضوع تحقیق

نام مؤلف	سال اثر	متغیرهای تعیین کننده	نتایج تحقیق
متن سند چشم انداز	۱۳۸۲/۸/۲۳	سند چشم انداز ۲۰ ساله کشور	لزوم رعایت متن سند چشم انداز در تدوین برنامه های توسعه و سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی
قانون اساسی جمهوری اسلامی - سایت اینترنتی حقوق - سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی	۱۳۸۴/۳/۱	سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران	لزوم استناد به سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی جهت تدوین برنامه های توسعه و خصوصی سازی
قانون برنامه اول، دوم، سوم، چهارم و پنجم. توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی. قوانین بودجه سالیانه کشور. الویری، قره خانی، کمیجانی،	۷۲-۱۳۸۶ ۷۸-۱۳۷۴ ۸۳-۱۳۷۹ ۸۸-۱۳۸۴ ۹۳-۱۳۸۹ ۱۳۸۶، ۱۳۸۷ ۱۳۸۲	قوانین برنامه های توسعه	لزوم توجه به قوانین برنامه های توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در مصلحت عامه و خصوصی سازی و رعایت متن آن قوانین در تدوین سایر قوانین و انتخاب استراتژی ها
قانون بودجه، www.hum.ir، یوسفی نژاد، بابایی، شیخ ودودی	۱۳۸۶، ۱۳۹۰ ۱۳۸۲، ۱۳۸۱	بودجه سالیانه	تدوین قانون بودجه در کنار قوانین مهم و مادر دیگر مثل قانون برنامه پنجساله، قانون محاسبات عمومی و قانون تنظیم بخشی از مقررات عمومی دولت، حدود اختیارات و مسئولیت های هر مؤسسه و مسئولین آن را مشخص می نماید.
سازمان خصوصی سازی ایران یزدی، صنعت خودرو، شماره ۳	۱۳۸۰	نهاد خصوصی سازی (در مدل پیشنهادی به آن اشاره نشده است)	ضرورت تأسیس وزارت با سازمانی جهت تدوین مقررات و اجرای قوانین راجع به خصوصی سازی کشور که در حال حاضر سازمان خصوصی سازی این امر را اداره می کند.
کمیجانی، حیدری کرد زنگنه، قوانین توسعه او ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی. حیدری، مجموعه پژوهشهای اقتصادی شماره ۱۶، تالار منطقه ای کرج، حاجیلی. نوروزی	۱۳۸۲ ۱۳۸۶ ۷۲-۱۳۸۶ ۷۸-۱۳۷۴ ۸۳-۱۳۷۹ ۸۸-۱۳۸۴ ۹۳-۱۳۸۹ ۱۳۷۶، ۱۳۷۰ ۱۳۷۰، ۱۳۸۶	استراتژی های خصوصی سازی: عرضه عمومی، سهام از طریق بورس، فروش سهام به مدیران و کارکنان، خصوصی سازی از طریق فروش سهام به سرمایه گذاران خاص خصوصی مذاکره و مزایده، مشارکت بخش خصوصی در افزایش سرمایه شرکت دولتی، روش فروش به تعاونی ها، خصوصی سازی از طریق فروش دارائی های شرکت، خصوصی سازی از طریق قرارداد مدیریتی، خصوصی سازی از طریق اجاره، خصوصی سازی از طریق کوپن، جذب سرمایه گذار خارجی، خصوصی سازی از طریق برگرداندن به مالکان اولیه، خصوصی سازی از طریق برگرداندن به مالکان اولیه.	لزوم ارائه این استراتژی در مدل اولویت بندی استراتژی های خصوصی سازی در ایران.
کمیجانی، حیدری، قوانین توسعه او ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی،	۱۳۸۲ ۱۳۷۶ ۷۲-۱۳۸۶ ۷۸-۱۳۷۴ ۸۳-۱۳۷۹ ۸۸-۱۳۸۴ ۹۳-۱۳۸۹	الزامات قبل از خصوصی سازی: - ایجاد نهاد خصوصی سازی - ارزیابی و تجدید ساختار شرکتها - وضع و اصلاح قوانین و مقررات - ایجاد شفافیت و واگذاری ها - ایجاد محیط رقابتی - تقویت بازار بورس - تحقیق و توسعه - ایجاد امنیت سرمایه گذاری.	لزوم توجه به نظارت و تهیه گزارش عملکرد در مدل اولویت بندی استراتژی های خصوصی سازی در ایران

۳- روش شناسی

با توجه به سؤال تحقیق در این مقاله روش تحقیق توصیفی و روش جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات در این پژوهش از نوع میدانی و کتابخانه‌ای می‌باشد و همچنین آزمون مدل از طریق روش‌های میدانی و نظرسنجی از افراد خبره در مورد متغیرهای مدل استفاده شده است. ابزار جمع‌آوری اطلاعات و داده‌ها پرسشنامه می‌باشد.

فرضیه‌ها

۱) مدل اولویت بندی استراتژی‌های خصوصی سازی در چارچوب مصلحت عام (صنعت حمل و نقل ریلی) دارای متغیرهای تعیین کننده می‌باشد.

۲) تهیه گزارش عملکرد از فرایند انتخاب و اولویت بندی استراتژی‌های خصوصی سازی در چارچوب مصلحت عام ضروری می‌باشد.

۳-۱- جامعه آماری و روش نمونه‌گیری

جامعه آماری این تحقیق را کلیه کارشناسان خبره و زبده (از مقطع فوق دیپلم و بالاتر) شرکت‌های راه‌آهن تهران و بخش خصوصی و مجریان و مدیران و کارشناسان آگاه در زمینه مصلحت عام تشکیل می‌دهند. با رجوع به ساختار سازمانی شرکت و واحد توسعه منابع انسانی، لیست جامعه آماری و محل خدمت تعداد این کارشناسان استخراج خواهد شد. اعضای نمونه در این تحقیق بصورت تصارفی انتخاب شده اند و روش نمونه‌گیری بر اساس انتخاب افراد خبره (روش دلفی) می‌باشد. بدین شکل که بخاطر تخصصی بودن موضوع افراد بایستی هم در زمینه خصوصی‌سازی، هم در زمینه مصلحت عام تخصص داشته باشند. در این راستا و با شناسایی افراد خبره (روش دلفی) و ذیصلاح توسط محققین، ابزار پرسشنامه بین آن‌ها توزیع گردیده است. که با شناسایی

آن‌ها و با توزیع ۲۲۰ پرسشنامه بین آن‌ها و جمع‌آوری ۱۶۰ پرسشنامه به کار خودمان ادامه می‌دهیم.

۳-۲- متغیرهای پژوهش

متغیر مستقل: استراتژی‌های خصوصی‌سازی: فروش سهام به مردم، فروش سهام به سرمایه‌گذاران خارجی، فروش سهام به روش قرارداد، فروش سهام به مدیریت و کارکنان، فروش سهام از طریق کوپن، از طریق فروش دارایی‌ها، تجدید ساختار و تفکیک واحدها و سرمایه‌گذاری جدید بخش خصوصی.

متغیر وابسته: خصوصی‌سازی در صنعت ریلی

تعاریف عملیاتی

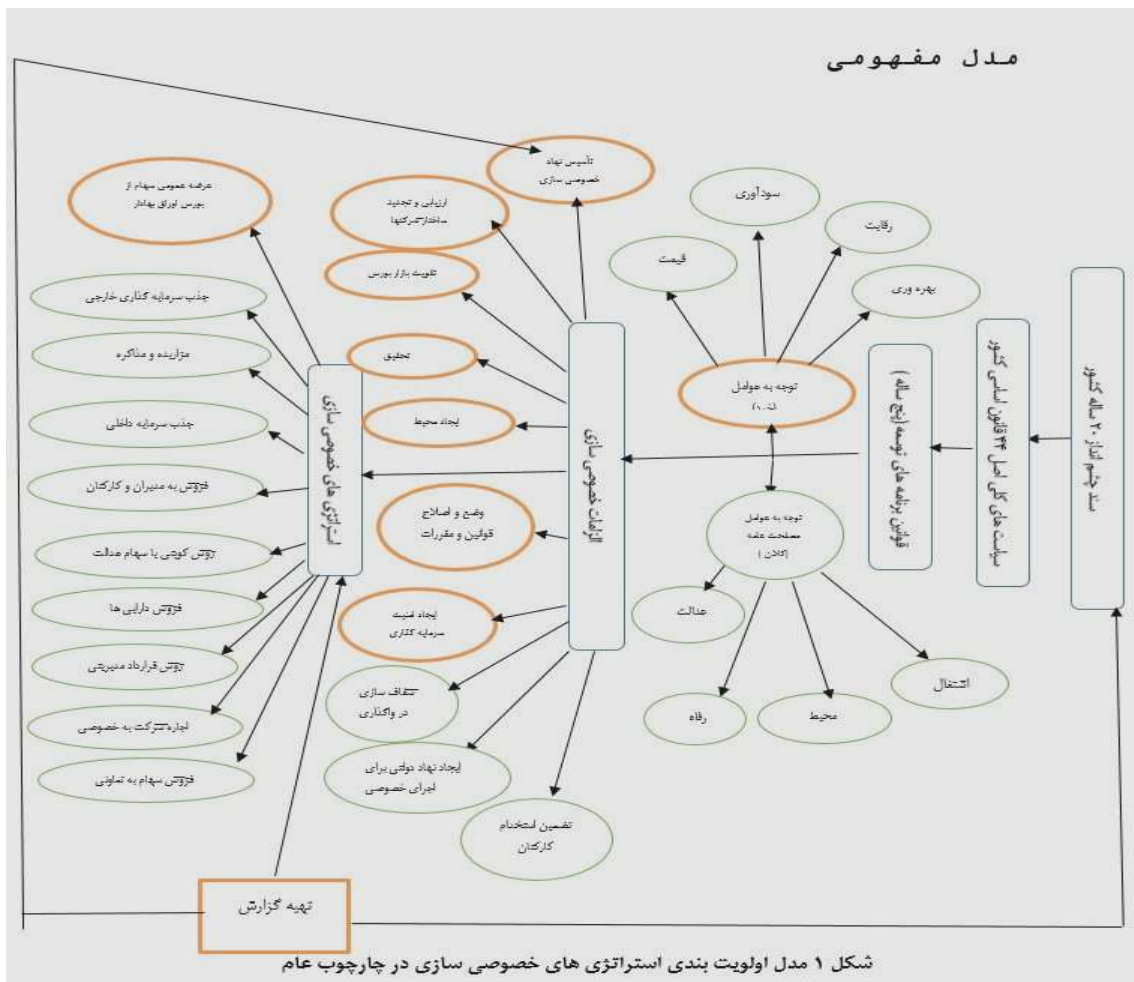
استراتژی‌های خصوصی‌سازی: یکی از ابعاد مورد نظر در مدل اولویت بندی استراتژی‌های خصوصی‌سازی در چارچوب مصلحت عام در ایران است و منظور روش‌های انتقال فعالیت‌های اقتصادی دولت به بخش خصوصی است. اهداف مصلحت عامه (کلان): یکی از ابعاد مورد نظر در مدل اولویت‌بندی استراتژی‌های خصوصی‌سازی در چارچوب مصلحت عام در ایران است و منظور اهدافی است که به منافع عموم مردم مربوط می‌شود و مؤلفه‌های آن عبارتند از: عدالت، رفاه، اشتغال و محیط زیست.

۳-۳- قلمرو پژوهش

در یک بازه زمانی بین سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۰ و از نظر مکانی شرکت راه‌آهن و مابقی شرکت‌های خصوصی.

۳-۴- تجزیه و تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیه‌ها

آزمون‌های اولیه آماری

جدول ۴. آزمون آلفای کرونباخ برای پایایی هر یک از سازه‌ها

شاخص	تعداد سؤالات	ضریب آلفای کرونباخ
سیاست گذاری	۴	۰.۸۸۳
استراتژی‌های خصوصی سازی	۱۰	۰.۸۶۱

با توجه به جدول ۴ متغیرهای تحقیق از پایایی بالایی برخوردار هستند.

جدول ۵. بررسی وضعیت نرمال بودن توزیع داده‌ها

		نظارت	سیاست گذاری	استراتژی‌های خصوصی سازی
N		160	160	160
Normal Parameters ^{a,b}	Mean	3.99	3.9672	3.9877
	Std. Deviation	.816	.52465	.33373
Most Extreme Differences	Absolute	.224	.133	.152
	Positive	.224	.113	.062
	Negative	-.218	-.133	-.152
Kolmogorov-Smirnov Z		2.837	1.685	1.926
Asymp. Sig. (2-tailed)		.000	.007	.001

H_0 : داده‌ها نرمال است (دارای توزیع نرمال است)

H_1 : داده‌ها نرمال نیست (دارای توزیع نرمال نیست)

فروش سهام شرکت‌های دولتی به تعاونی‌ها، طراحی و پیشنهاد گردید که بیانگر روش‌های خصوصی‌سازی بر اساس مدل بودند و نیز اولویت‌بندی استراتژی‌های مناسب خصوصی‌سازی در چارچوب مصلحت عام در قالب دو فرضیه زیر مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. پ- بخش نظارت: تهیه گزارش عملکرد از فرایند انتخاب و اولویت‌بندی استراتژی‌های خصوصی‌سازی در چارچوب مصلحت عام ضروری می‌باشد.

تحلیل استنباطی

آزمون فرضیه: مدل اولویت‌بندی استراتژی‌های خصوصی‌سازی در چارچوب مصلحت عام (صنعت حمل و نقل ریلی) دارای متغیرهای تعیین‌کننده می‌باشد. ابتدا از آزمون دو جمله‌ای برای تأیید و یا عدم تأیید وجود متغیرها برای مدل اولویت‌بندی استراتژی‌های خصوصی‌سازی در چارچوب مصلحت عام (صنعت حمل و نقل ریلی) استفاده می‌شود و سپس میزان تاثیر و رتبه اهمیت آنها سنجیده می‌شود.

آزمون دو جمله‌ای فرضیه ۱

با توجه به جدول ۶ ستون اول برای گویه‌ها و ستون Category ستون شرطی است که گروه‌بندی هر یک از گویه‌ها را مشخص کرده است که مقادیر برابر با سه و بزرگتر در گروه اول و مقادیر کوچکتر از سه در گروه دوم و همچنین مجموع مشاهده‌ها نیز در جدول فوق مشخص شده است، ستون N نشان‌دهنده تعداد مشاهده‌ها و ستون Observed Prop نشان‌دهنده درصد مشاهده‌ها می‌باشد، ستون Test Prop نشان‌دهنده نسبت مفروض می‌باشد به عبارت دیگر در این پژوهش انتظار داریم برای هر سوال پرسشنامه نسبت گروه دوم ۵۰ درصد کل داده‌های هر گروه باشد و ستون Exact Sig. (2-tailed) که معیار تصمیم برای تمامی متغیرها زیر ۵ درصد می‌باشد. فرضیه صفر یعنی "مدل اولویت‌بندی استراتژی‌های خصوصی‌سازی در چارچوب مصلحت عام (صنعت حمل و نقل ریلی) دارای متغیرهای تعیین‌کننده نمی‌باشد." رد می‌شود و به عبارت دیگر می‌توان با اطمینان ۹۵ درصد گفت: مدل اولویت‌بندی استراتژی‌های خصوصی‌سازی در چارچوب مصلحت عام

با توجه به جدول ۵ چون مقدار سطح معنی دار برای تمام متغیرها کمتر از مقدار خطا یعنی ۰.۰۵٪ می‌باشد لذا فرضیه H_0 یعنی "داده‌ها از توزیع نرمال برخوردار هستند"، رد می‌شود و فرضیه H_1 یعنی "داده‌ها از توزیع نرمال برخوردار نیستند"، تایید می‌شود و با توجه به نمودار هیستوگرام و منحنی نرمال، نمودار Q-Q و همچنین نمودار شاخ و برگ می‌توان نتیجه گرفت که جامعه دارای توزیع نرمال نیست، بنابراین از نظر آزمون‌های آماری باید از روش‌های غیرپارامتریک برای برآورد مدل و نیز آزمون فرضیه‌های تحقیق استفاده نمائیم. داده‌های بدست آمده از طریق آزمون‌های آمارناپارامتریک مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرند، آزمون دو جمله‌ای یک آزمون پارامتری می‌باشد که در آن بر مبنای یک مقدار یا مشخصه، به بررسی موفقیت و شکست پرداخته می‌شود و برای رتبه بندی و اولویت‌بندی سنجش اهداف و نیز بخش استراتژی‌های خصوصی‌سازی با استفاده از آزمون رتبه‌ای فریدمن و نرم افزار Spss تحلیل آماری فرضیات صورت می‌گیرد.

۴- تجزیه و تحلیل داده‌ها

خلاصه نتایج متغیرهای مورد نظر (بخش سیاست‌گذاری، استراتژی‌های خصوصی‌سازی و بخش نظارت) می‌باشد به شرح زیر می‌پردازیم:

الف- بخش سیاست‌گذاری: این بخش شامل چهار متغیر زیر می‌باشد: ۱- سند چشم‌انداز ۲۰ ساله کشور ۲- سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی کشور ۳- برنامه‌های ۵ ساله توسعه کشور ۴- بودجه سالیانه کشور، که هر چهار متغیر فوق‌تر از تجزیه و تحلیل سؤالات مربوطه در پرسشنامه مورد تأیید قرار گرفته از اجزای اصلی مدل به حساب می‌آید و در فرآیند مدل باید به آنها توجه نمود. ب- بخش استراتژی‌های خصوصی‌سازی: این بخش در قالب ده استراتژی عرضه سهام از طریق بورس، فروش خصوصی سهام از طریق مذاکره یا مزایده به سرمایه‌گذاران خاص، فروش سهام به مدیران و کارکنان شرکت، جذب سرمایه خارجی، سهام عدالت (کوپنی)، عرضه سهام جدید و سرمایه‌گذاری بخش خصوصی، فروش اموال و دارایی‌های شرکت‌های دولتی، قرارداد مدیریت (جذب مدیران خصوصی)، اجاره شرکت‌های دولتی به بخش خصوصی و

نشان می‌دهد که هر کدام از متغیرها تا چه حد بر متغیر کلی قابلیت اجرایی بودن مدل تحقیق حاضر یعنی مدل اولویت بندی استراتژی‌های خصوصی‌سازی در چارچوب عام تأثیرگذار هستند. بر این اساس هر متغیری که میانگین رتبه بیشتری داشته باشد اثرگذاری بیشتری بر قابلیت اجرایی بودن مدل تحقیق دارد. که در تحقیق حاضر متغیر عرضه سهام به صورت کوپنی (سهام عدالت) و بودجه سالیانه به ترتیب بیشترین و کمترین اثرگذاری را بر قابلیت اجرایی بودن مدل تحقیق داشته‌اند.

(صنعت حمل و نقل ریلی) دارای متغیرهای تعیین کننده می باشد به عبارت دیگر تمامی متغیرها دارای نقش تعیین کننده‌ای در مدل اولویت بندی استراتژی‌های خصوصی‌سازی در چارچوب مصلحت عام (صنعت حمل و نقل ریلی) دارند. نتیجه آزمون فریدمن و رتبه اهمیت هر کدام از متغیرها فرضیه ۱، نتیجه آزمون در جدول ۷ نشان می‌دهد که با توجه به اینکه سطح معنی‌داری محاسبه شده کمتر از پنج درصد است ($Sig \leq 0.05$) لذا فرضیه صفر رد می‌گردد. یعنی اینکه نظرات پاسخگویان نمونه آماری در مورد متغیرهای تحقیق حداقل در یک مورد یکسان نبوده است. جدول ۸

جدول ۶. نتیجه آزمون Binomial

Binomial Test		Category	N	Observed Prop.	Test Prop.	Exact Sig. (2-tailed)
سند چشم انداز ۲۰ ساله	Group 1	<= 3	47	.29	.50	.000
	Group 2	> 3	113	.71		
	Total		160	1.00		
سیاست های اصل ۴۴ قانون اساسی	Group 1	<= 3	55	.34	.50	.000
	Group 2	> 3	105	.66		
	Total		160	1.00		
قوانین برنامه های توسعه (۵ ساله)	Group 1	<= 3	55	.34	.50	.000
	Group 2	> 3	105	.66		
	Total		160	1.00		
بودجه سالیانه	Group 1	<= 3	61	.38	.50	.003
	Group 2	> 3	99	.62		
	Total		160	1.00		
عرضه سهام از طریق بورس	Group 1	<= 3	44	.28	.50	.000
	Group 2	> 3	116	.73		
	Total		160	1.00		
فروش خصوصی سهام از طریق مذاکره و مزایده به سرمایه گذاران خاص	Group 1	<= 3	44	.28	.50	.000
	Group 2	> 3	116	.73		
	Total		160	1.00		
فروش سهام به مدیران و کارکنان شرکت در حال واگذاری	Group 1	<= 3	38	.24	.50	.000
	Group 2	> 3	122	.76		
	Total		160	1.00		
جذب سرمایه خارج، در سرمایه شرکت دولتی، یا فروش سهام به خارجیان	Group 1	<= 3	43	.27	.50	.000
	Group 2	> 3	117	.73		
	Total		160	1.00		
عرضه سهام به صورت کوپنی (سهام عدالت)	Group 1	<= 3	34	.21	.50	.000
	Group 2	> 3	126	.79		
	Total		160	1.00		
مشارکت یا سرمایه گذاری بخش خصوصی داخلی در شرکت دولتی از طریق عرضه سهام نه واگذاری	Group 1	<= 3	42	.26	.50	.000
	Group 2	> 3	118	.74		
	Total		160	1.00		
فروش اموال و دارایی شرکت های دولتی	Group 1	<= 3	47	.29	.50	.000
	Group 2	> 3	113	.71		
	Total		160	1.00		
قرارداد مدیریت (جذب مدیران، خصوصی، برای مدیریت شرکت دولتی)	Group 1	<= 3	44	.28	.50	.000
	Group 2	> 3	116	.73		
	Total		160	1.00		
اجاره شرکت های دولتی به بخش خصوصی	Group 1	<= 3	47	.29	.50	.000
	Group 2	> 3	113	.71		
	Total		160	1.00		
فروش سهام شرکت های دولتی به تعاونی ها	Group 1	<= 3	49	.31	.50	.000
	Group 2	> 3	111	.69		
	Total		160	1.00		
تهیه گزارش از عملکرد فرآیند	Group 1	<= 3	54	.34	.50	.000
	Group 2	> 3	106	.66		
	Total		160	1.00		

جدول ۷. نتیجه آزمون فریدمن فرضیه ۱

Test Statistics ^a	
N	160
Chi-Square	77.578
df	34
Asymp. Sig.	.000

a. Friedman Test

جدول ۸. رتبه اهمیت هر کدام از متغیرها فرضیه ۱ Ranks

	Mean Rank
سند چشم انداز ۲۰ ساله	19.40
سیاست های اصل ۴۴ قانون اساسی	18.52
قوانین برنامه های توسعه (۵ ساله)	17.72
بودجه سالیانه	16.48
فروش خصوصی سهام از طریق مذاکره و مزایده به سرمایه گذاران خاص	19.08
فروش سهام به مدیران و کارکنان شرکت در حال واگذاری	18.63
جذب سرمایه خارجی در سرمایه شرکت دولتی یا فروش سهام به خارجیان	18.23
عرضه سهام به صورت کوپنی (سهام عدالت)	19.63
مشارکت یا سرمایه گذاری بخش خصوصی داخلی در شرکت دولتی از طریق عرضه سهام	17.50
فروش اموال و دارایی شرکت های دولتی	16.75
قرارداد مدیریت (جذب مدیران خصوصی برای مدیریت شرکت دولتی)	18.61
اجاره شرکت های دولتی به بخش خصوصی	18.22
فروش سهام شرکت های دولتی به تعاونی ها	17.54
بخش نظارت	18.31

جدول (۹) میانگین رتبه ها

	Mean Rank
بخش نظارت	3.71
سیاست گذاری	3.69
استراتژی های خصوصی سازی	3.92

داشته اند. می توان گفت که در بین راهبردها و استراتژی های خصوصی سازی اولویت بندی وجود ندارد و به عبارت دیگر تمامی متغیرهای راهبردها و استراتژی های خصوصی سازی دارای تأثیر نسبتاً یکسانی هستند. به عبارت دیگر این بخش شامل ده متغیر اساسی زیر می باشد: ۱- عرضه سهام از طریق بورس ۲- فروش خصوصی سهام از طریق مذاکره یا مزایده به سرمایه گذاران خاص ۳- فروش سهام به مدیران و کارکنان شرکت ۴- جذب سرمایه خارجی ۵- سهام عدالت (کوپنی) ۶- عرضه سهام جدید و سرمایه گذاری بخش خصوصی ۷- فروش اموال و دارایی های شرکت های دولتی ۸- قرارداد

می توان با اطمینان ۹۵ درصد گفت که اجماع نظرات پاسخ دهندگان این است که: مدل مفهومی مقاله (شکل ۱) دارای استراتژی های خصوصی سازی مناسب در ایران می باشد و در بین راهبردها و استراتژی های خصوصی سازی اولویت بندی وجود دارد. نظرات پاسخ گویان نمونه آماری در مورد متغیرهای تحقیق یکسان بوده است. بر این اساس در تحقیق حاضر متغیر پنجم استراتژی های خصوصی سازی با میانگین ۵/۸۶ و متغیر هفتم استراتژی های خصوصی سازی با میانگین ۵،۰۴ به ترتیب بیشترین و کمترین اثرگذاری را بر قابلیت اجرایی بودن راهبردها و استراتژی های خصوصی سازی

۵- نتیجه گیری

برای خصوصی سازی در راه آهن جمهوری اسلامی ایران و پاسخ به پرسشی که در این مقاله بیان شد "آیا این اسناد بالا دستی هستند که نقش تعیین کننده در خصوصی سازی راه آهن در ایران دارد و یا عوامل دیگر تعیین کنندگی بیشتری دارند؟" فرضیه "مدل اولویت بندی استراتژی های خصوصی سازی در چارچوب مصلحت عام (صنعت حمل و نقل ریلی) دارای متغیرهای تعیین کننده می باشد" را آزمودیم سپس به بررسی این موضوع پرداختیم که آیا "تهیه گزارش عملکرد از فرایند انتخاب و اولویت بندی استراتژی های خصوصی سازی در چارچوب مصلحت عام ضروری می باشد." یا خیر، در ادامه جمع بندی و پیشنهادات را ارائه می دهیم. از آنجا که مشارکت بخش خصوصی برای توسعه و تحول صنعت حمل و نقل ریلی ضروری است و مستلزم اتخاذ تصمیمات راهبردی است، از این رو راهبرد خصوصی سازی در این صنعت عمدتاً بیان کننده چشم انداز و افق این تغییرات به شمار می رود و این مؤلفه ها با استناد به تحقیقات کشورهای دیگر و با بومی سازی و تغییرات کارشناسی شده توسط اساتید خبره و با توجه به شرایط ایران (مثل سند چشم انداز ۱۴۰۴، قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، قانون برنامه اول، دوم، سوم، چهارم و پنجم توسعه اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی، قوانین بودجه) و همچنین مورد تأیید بودن آن ها در سایر کشورها است. از مصادیق مورد تأیید آن ها می توان به موارد زیر اشاره کرد: عملکرد بهتر و کاهش هزینه ها توسط شرکت های خصوصی شده نسبت به شرکت های دولتی که در تحقیقات وینینگ، بردمن (۱۹۹۲)، خلیل حسن (۲۰۰۶)، برونه و دیگران (۲۰۰۴) مورد تأیید قرار گرفته است و یا عوامل استراتژی های خصوصی سازی که توسط اساتید داخلی و خارجی از جمله: کلاری (۱۹۹۱)، کال (۲۰۰۰)، جوکالویک (۱۹۹۰)، استار (۲۰۰۸)، کردسمن (۲۰۰۱)، محمدی، کمیجانی، حیدری، حاجیلی و دیگران (۱۳۸۶) مورد تأیید قرار گرفته اند و مؤلفه بودجه توسط محمدی، بابایی و دیگران (۱۳۸۶) مورد توجه و تأیید قرار گرفته است. در آخر لزوم تهیه و ارائه گزارش عملکرد از کلیه مراحل و نحوه عملکرد عوامل یاد شده در مدل مفهومی به مانند اهمیت آن در تحقیقات "مدل واگذاری بنگاه های دولتی در ایران" محمدی (۱۳۸۶) مورد توجه و تأیید قرار گرفته است. در مجموع باید گفت: اهمیت و ضرورت

مدیریت (جذب مدیران خصوصی) ۹-اجاره شرکت های دولتی به بخش خصوصی ۱۰- فروش سهام شرکت های دولتی به تعاونی ها، که هرکدام از این این متغیرها به طور مستقل مطرح و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته اند، که اولویت بندی آن ها به قرار متغیر سهام عدالت (کوپنی) رتبه ۵،۶۲، متغیر فروش خصوصی سهام از طریق مذاکره یا مزایده به سرمایه گذاران خاص رتبه ۵،۸۳، متغیر عرضه سهام از طریق بورس رتبه ۵،۷۲، متغیر فروش سهام به مدیران و کارکنان شرکت رتبه ۵،۶۲، متغیر قرارداد مدیریت (جذب مدیران خصوصی) رتبه ۵،۵۸، متغیر جذب سرمایه خارجی رتبه ۵،۵۰، متغیر اجاره شرکت های دولتی به بخش خصوصی رتبه ۵،۴۶، متغیر فروش سهام شرکت های دولتی به تعاونی ها رتبه ۵،۲۵، متغیر عرضه سهام جدید و سرمایه گذاری بخش خصوصی رتبه ۵،۲۴ و متغیر فروش اموال و دارایی های شرکت های دولتی رتبه ۵،۰۴ می باشد و از اجزای اصلی مدل به حساب می آید و در فرآیند مدل به کار گرفته شد. د- بخش نظارت: تهیه گزارش عملکرد از فرایند انتخاب و اولویت بندی استراتژی های خصوصی سازی در چارچوب مصلحت عام ضروری می باشد. می توان با اطمینان ۹۵ درصد گفت به نظر تمامی پاسخ دهندگان: تهیه گزارش عملکرد از فرایند انتخاب و اولویت بندی استراتژی های خصوصی سازی در چارچوب مصلحت عام ضروری می باشد. همچنین نتیجه آزمون ها و رتبه اهمیت هر کدام از متغیرها که منعکس کننده نظرات پاسخ دهندگان می باشد نشان می دهد که نظرات پاسخگویان نمونه آماری در مورد متغیرهای تحقیق حداقل در یک مورد یکسان نبوده است و هر کدام از متغیرها تا چه حد بر متغیر کلی قابلیت اجرایی بودن مدل تحقیق حاضر یعنی مدل اولویت بندی استراتژی های خصوصی سازی در چارچوب عام تأثیرگذار هستند. بر این اساس در تحقیق حاضر متغیر بعد مالی خرد با میانگین ۳،۹۳ و متغیر بعد الزام های خصوصی سازی با میانگین ۲،۰۹ به ترتیب بیشترین و کمترین اثرگذاری را بر قابلیت اجرایی بودن فرایند انتخاب و اولویت بندی استراتژی های خصوصی سازی داشته اند بنابراین، با توجه به نظر پاسخ دهندگان به نظر می رسد که بعد مالی خرد از اهمیت ویژه ای در دیدگاه آنان برخوردار است. همانطور که بیان شد سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و همچنین ابلاغ بند «ج» سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی نیز بر بخش نظارت تأکید دارد.

-بهکیش، م. م.، (۱۳۸۱)، "اقتصاد ایران در بستر جهانی شدن"، نشرنی، چاپ دوم.
- "تالار منطقه‌ای کرج"، (۱۳۸۶)، "پایگاه اطلاع رسانی بازار سرمایه ایران"، تجربه سایر کشورها درخصوص واگذاری به شهروندان.

- حاجیلی، م.، (۱۳۷۸)، "مجله پژوهش‌های اقتصادی"، شماره ۱۶، خصوصی‌سازی، اداره بررسی‌های اقتصادی، مرکز اطلاعات مدارک علمی در ایران.

-حیدری کرد زنگنه، م.، "خصوصی‌سازی در نیمه راه است" پایگاه اطلاع رسانی دولت، ۸/۹/۸۸

-حیدری کرد زنگنه، غ. ر.، (۱۳۸۶)، "ارایه مدل مناسب ارتقاء و توسعه خصوصی‌سازی در کشور"، پایان‌نامه دکتری دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات و مرکز آموزش‌های بین‌الملل.

-حیدری، غ. ر.، (۱۳۸۰) "طراحی مدل خصوصی‌سازی در ایران صنعت برق"، پایان‌نامه رساله دکتری مدیریت، دانشگاه تربیت مدرس، www.sid.ir.

-خوشبو، ح.، (۱۳۸۷)، "منشور برنامه‌های خصوصی‌سازی، سایت اینترنتی سرمایه"، روزنامه سرمایه، شماره ۸۷

-ر.ک. مجموعه قوانین (۱۳۷۷)، "بودجه منطقه آزاد تجاری-صنعتی قشم"، چابهار و کیش، ص. ۵۱۱-۵۱۷.

-رمضان البوطی، م.س. (۱۳۸۴)، "مصلحت و شریعت؛ مبانی، ضوابط و جایگاه مصلحت در اسلام"، ترجمه اصغر افتخاری، تهران: انتشارات گام نو.

-"سازمان خصوصی‌سازی مصوب سال"، (۱۳۸۰)، سایت آمار.

-"سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور: حساب‌های ملی ایران (۱۳۷۰-۱۳۸۰)"، (۱۳۸۲)، مرکز آمار ایران اردیبهشت.

-"سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور: قانون برنامه دوم و سوم توسعه اقتصادی اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران"، تهران.

-سند چشم انداز ۲۰ ساله کشور ۱۴۰۴ هجری شمسی، مورخ ۸۲/۸/۲۳

-سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران ۸۴/۳/۱

-سیاست‌های کلی برنامه سوم اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران.

خصوصی‌سازی و توجه به مسایلی مثل کوچک‌سازی دولت‌ها و رقابتی شدن اقتصادی و جهانی شدن از جمله مسایلی است که همواره مورد توجه کشورها بوده است و در ایران نیز مفهوم خصوصی‌سازی و کاربرد آن در چارچوب مصلحت عام از عمق بالایی برخوردار است و بدون هماهنگی سایر بخش‌ها امکان پذیر نمی‌باشد و با توجه به تجارب سایر کشورها به این نکته کلیدی می‌رسیم که پیاده‌سازی استراتژی‌های خصوصی‌سازی بدون در نظر گرفتن شرایط اقتصادی کشورها ممکن نیست و این شرایط در هر کشوری با کشور دیگر متفاوت است. پس اولین عامل اصلی شرایط اقتصادی کشورهاست که تعیین کننده دامنه استفاده از استراتژی‌های خصوصی‌سازی است. و دومین عامل اصلی اجرای دقیق و بنیادی قوانین و مقررات پایه‌ای است که تضمین کننده اجرای صحیح استراتژی‌های انتخاب شده می‌باشد، چرا که احترام و برخورد صریح قانون، لازمه اجرایی شدن هر نوع سیاستی می‌باشد. با توجه به نتایج فرضیه اول چون متغیر عرضه سهام به صورت کوپنی (سهام عدالت) بالاترین اهمیت را دارد مسئولین مربوطه در وزارت راه و شهر سازی و دولت و مجلس باید به این شیوه به صورت خاص و همچنین بازار سرمایه به صورت عام توجه بیشتری داشته باشند و با توجه به بخش د- بخش نظارت تهیه گزارش عملکرد از فرایند انتخاب و اولویت بندی استراتژی‌های خصوصی‌سازی در چارچوب مصلحت عام ضروری می‌باشد. که به بخش نظارت در اسناد بالا دستی مانند سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی نیز اشاره شده است. بنابراین مسئولین مربوط در وزارت راه و شهر سازی و دولت و مجلس باید گزارشات و اطلاعات شفاف را در اختیار عموم بگذارند.

۶- مراجع

-آذرع، مومنی، م.، (۱۳۸۷)، "آمار و کاربرد آن در مدیریت"، جلد دوم، چاپ ۱۲، تهران، انتشارات سمت.

-انجمن علمی مینا، (۱۳۸۵)، "انجمن علمی رشته‌های مدیریت آموزشی و تکنولوژی آموزشی"، دانشگاه علامه طباطبایی.

-ایسا، گابریل، (۱۹۹۵)، "تروی هنداشتالت"، برنامه خصوصی-سازی در آلمان"، ترجمه پرفسور علی فاطمی، دانشگاه اقتصادی، دانشگاه آمریکایی پاریس.

- شبان‌نیا، قاسم، قربانی، مهدی، حکومت اسلامی، سال ۱۸، شماره ۱، بهار ۹۲، پیاپی ۶۷.
- شیخ ودودی، الف.ح.، (۱۳۸۲)، "کلیات قانون محاسبات عمومی"، انتشارات شیخ ودودی، چاپ دوم.
- طالب‌نیا، ق. الف. و محمدزاده‌سلطه، ح.، (۱۳۸۴)، "تأثیر خصوصی‌سازی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران بر بازده سهام آن‌ها"، مجله تحقیقات مالی سال هفتم، شماره ۱۹، بهار و تابستان.
- عبدلی، قهرمان (۱۳۷۴)، "تأثیر پذیری سرمایه‌گذاری بخش خصوصی از بودجه دولت (بودجه عمرانی) در ایران"، مجله برنامه و بودجه، شماره ۶۵ و ۶۶، ص. ۲۹-۴۷.
- قالیباف اصل، و رنجبردگراه، ف. (۱۳۸۴)، "بررسی اثرنوع مالکیت بر عملکرد شرکت‌ها" مجله تحقیقات مالی سال ۷ شماره ۱۹ بهار و تابستان.
- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در برنامه اول، دوم، سوم و چهارم.
- قانون بودجه سال ۱۳۹۰.
- قانون محاسبات عمومی کشور مصوب سال ۶۶.
- قانون نحوه واگذاری سهام دولتی و متعلق به دولت به ایثارگران و کارگران، مصوب ۱۳۷۳/۵/۱۲.
- قدیراصلی، ب. (۱۳۸۶)، "سیر اندیشه اقتصادی"، انتشارات دانشگاه تهران چاپ ۹.
- قره‌خانی، م.، (۱۳۸۷)، "بررسی برنامه‌های توسعه بعد از انقلاب"، سازمان امور اقتصادی و دارایی استان کردستان.
- قلی‌پور، ر. الف.، (۱۳۸۷)، "تصمیم‌گیری سازمانی و خط مشی‌گذاری عمومی، چاپ اول"، انتشارات سمت.
- قورچیان، ن. ع.، کردزنگنه، غ.ر. (۱۳۸۷)، "ارائه مدلی جهت ارتقاء و توسعه خصوصی‌سازی در ایران"، پژوهشنامه اقتصادی.
- کتاب مدیریت خصوصی‌سازی"، (۱۳۸۰)، تدوین ژوزف پرکوپینکو، ترجمه حسین اکبری، دردانه داوری- ناشر: دفتر سازمان بین‌المللی کار، ژنو، ناشر: مرکز پژوهشی صنعتی آریانا- شرکت مشاوره مدیریتی درسا و نشر آتنا. ص. ۱۰۵-۱۰۲.
- کمپجانی، الف. (۱۳۸۲)، "ارزیابی عملکرد سیاست‌های خصوصی‌سازی در ایران، انتشارات پایگان، چاپ اول، تهران.
- کیانی، ه. و بهار، ک.، (۱۳۸۱)، "رابطه سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و دولتی در ایران"، فصلنامه پژوهش‌های اقتصادی ایران، شماره ۱۰.
- گزارش‌های سالیانه هیأت مدیره شرکت‌های مورد مطالعه طی سال‌های (۱۳۷۴-۱۳۸۰).
- محمدی، الف. ی.، (۱۳۸۸)، "طراحی مدل واگذاری بنگاه‌های دولتی با رویکرد خط مشی‌گذاری در صنعت پتروشیمی، رساله دکترای تخصصی مدیریت.
- میدری، الف. (۱۳۸۶)، "خصوصی‌سازی در ایران"، سایت رسمی روزنامه سرمایه، شماره ۴۹۹.
- هاشمی، س.ح.، (۱۳۸۱)، "مجمع تشخیص مصلحت نظام (تحلیل مبانی فقهی و حقوقی)"، قم: مرکز مطالعات و پژوهش‌های فرهنگی حوزه علمیه قم.
- الوانی، س. م.، (۱۳۷۸)، "تصمیم‌گیری و تبیین خط مشی دولتی".
- Adams .Chirstopher. William Cavndish, ahdpercy (1992), " Adjusting Privataivation: Case study from Developing Countries" Jame carry London.
- Al_ otaibi, Mohamed. Meteb (2006), " Economic Study of Relationship between Privatization and Economic Growth from a Sample of Developing Countries". Ph. D dissertation, Colorado State University from Collins, Colorado.
- Baland. Jean_Marie and P. Francois (2005), "Commons as Insurance and the Welfare Impact of Privatization " Journal of Public Economics, Volum 89, Issue 2-3.
- Ballard, Ml., and M.E. warner (2000), " Taking the High Road: local Government Restructuring and the Quest for Quality," Working Paper No 194, Department of city and Regional Planning Washington, D.C.
- Beesley, E., Michael (1992)." Privatization: Principles, Problems, Priorities, in: Beesley, M.E (Hrsg), Privatization, Regulation and Deregulation, London and Newyork.
- Beladi, Hamid and Chi- Chur Chau (2006), "Dose Privatization Improve the Environ mentent?". Ph.D. dissertation. Michigan State University.
- Bennet J, S, Estrin, J. Maw and G, Urga (2004)," Privatization Methods and Economic

- Cull, Robert (2008), "Financial Sector Reform: What Works and what does not ", Economic Development and Culture Change, World Bank.
- Djukanovic, Millo (2000), "decision on Privatization Plan for 2009, Government of Montenegro Prim Minister", No. 03-13136 Podgorica.
- D., Souza, Juliet, W. Megginson and R. Nash (2005), " Effect of Institutional and Firm, Specific Characteristics on post- Privatization Performance: Evidence from Developed countriise", Journal of Corporate Finance, Volume 11, Issue 5, pp. 747-766.
- Fare, R, S. Grosskopf. and J.logan (1985), "Relative Performance of the British Utilities: Regulation, Decentralization and Industrial Relations (eds)", The Political Economy of Privatization. London and New York.
- Fischer, Ronald, R. Gutierrez and P.Serra (2003), " The Effect of Privatization on firm and social welfare: the Chilean Case ", Univeridad De chile.
- Forman Peck.J and D, Manning (1988), " How well is BT Performing? An International Comparison of Tele communications Total Factor Productivity".
- Faster, C (200), "Explanations of Public Owner ship and Privatization", public Administration vol. 72, pp. 485.503.
- Frydman, R. (1997), " Private Ownership and corporate Performance", The world Bank, Working Paper No. 1830.
- Galal, A, L. Jones, P.Tandon and I. Vogelang (1994), " Welfare Consequences of Selling Public Enterprise", Oxford University Press, New York.
- Gan, Jie, Yan. G and Chengun Xu (2008), " what Make Privatization Work"? The case of China Preliminary.
- Glinkina, S.Parlovna (2006), " Out comes of the Russian Model", Cases from Asia and Transitional Economies.
- Gokgur, "Niglgan and Impact of Privatization in Africa", Senegal Electricity, Boston Institute for developing Economies (BIDE).
- Hassan Khan. Akhtar, (2003), "Is Privatization in Purposeful?" Privatization in Pakistan Pakistan.
- Growth in Transition Economic and Finance Department, Brune University, Uxbridge.
- Berne. Michel and Gerad Pogorel, " Privatization Experiences in Frace Cesifo working Paper Series No, 1195.
- Bishop, R, Mathew and John, A. Kay (1988), " Privatization in the United King dam: Lesson From Experience," World Development, PP.643- 657.
- Bortatatti, B, D. Siniscalco and M. Fantini (2000), " Privatization and Institution: a Cross County Analysis," Cesfo Working Paper series No, 375.
- Brune .Nancy, G. Garret and B. Kocut (2004), " The International Monetary Fund and GloBal Spreatd of Privatization," IMF stuff papers Vol. 51, No 2.
- Carbit.P.Yves(2006), "The Political of an Economic Theory. Phisioacraey, Institue National D, Etudes Demographique S. Papolation, Vol. 57.
- Chirwa, W, Ephraim (2001), " Industry and firm Effects of Privatization in Malviun Olicopolisitic Manufacturing, University of Malaw: Chancellor College, Department of Economics P.O. Box 280,Zomba, Malawi.
- Chlopek. Marek and Denton, Partners (2005), "Privatization in Poland ", over view, 4 th Annual Investing in Poland conferece New York.
- Chong, Alberto and F. Lopes- De- Silanes (2004), "Privatization in Mexico", Inter – Reserch, Working Paper. p.515.
- Clark, Thomas and Chistopitelis (Eds) (1993), "The Political Economy of, Privatization London and New York. Routle dga.
- Clem. R. and P. craumer. (2000) Regional Patern of Political Preference in Russia The Duma Elections, Post Soriet Geography and Economics. No, 51, pp. 1-90.
- Cook, P. (2000), "Privatization and Economic Groeth in Developing countries", Paper Presented at an International Workshop on Copetition and Regulation, University of Manchester.
- Cordsman, A. (2008), "Suudi Arabic Enters the 21, century". CSIS, Washington. DC.

- Mahan, T.R (2002)," Privatization in India: Issues. and Evidence ", Ph.D. Mangment. Ahmadabad. Indian.
- Morris, Julian (2003), "Trade and Development Mercantilism today: How a Dead philosophy Comes Back to lock National Review", Sept 15.
- Naqvi. S and H. Kenal (1991)," Structural Adjustment, Privatization and Employment in organization, New Dehli, pp.191-214.
- Nellis, John (1999)," Time to Rethink Privatization in Romania", Delegation of European Commission, Bucharost, Romania, RCD.WP, No.13.
- Plane. P. (1997)," Privatization and Economic Growth an Empirical Investigation from a Sample of Developing Market Economics . pp. 183-272.
- Ramaudham, V. (1995), "the impact of Privatization Equity. Routledge. New York.
- Star, P. (1990), "The Limits of Privatization in; Golye. J.D./Goodreich, J.N. (Hrsg) Privatization and Deregulation in a Globalperspective", London.
- Storrs. Gary, (2000),"Labor Economist of the American Federation of state, Country and Municipal Employees: Testimony Befor the GAO commercial Activities panel", Institute of public Administration, pp.37-59.
- U.S. Saudi Arabian Business Council USSABC (2005)," The Saudi Arabian Economy", available.
- Wade. S. Lauren (2008),"the Privatization of American House Museums: Three case studies, a Thesis in Historie Preservation, Thesis of The Degree Master of Science.
- Yeldan, A. Erinc (2006),"Assessing the Privatization Experience in Turkey", Implementation, politics and performance Results, Global policy Network.
- Yuan Dong. Xiaolouis, D. Utterman and Bulentunel, (2006)," Privatization and Firm performance: a comparison between Rural and Urban Enterprises in china", Journal of comparative Economics 34.pp. 68-633.
- Yanker, J.A. (1975), " Economic performance of public and private Enterprise: the case of Electric Utilities", Economic and Business paper, N.9. pp. 6-7.
- Havryshin, S. and D. Mcgan (1992)," Privatization in Transition Conuntries: a Sampling of the Litrature:, IMF Working Paper No.WP/99/6", International Montary Fund, Washington, D.C.
- Hoon, Park (1998), A. "Selective Privatization Model a Valuable Lesson from Eastern European Countries", Multinational Business Review.
- Hoshino, Taeko (1996)," Privatization of Mexico public Enterprises and Restructuring of the Private Sector", The Developing Economies, XXXIV-1.
- Kenaway, Ezzat Molouk (2009)," The Privatization echanisms and Methods in Egypt: Practical coses, Journal of Applied Sciences Rrsearch 5(4): kafr Ecshikh University, pp. 420-442.
- Kiny.R. and R.Lvin, (1993), "Financial and Growth: Schum peter Might be Right Quarterly of Economic No.(3); p.108.
- Kotowski, Jack and Izabella Zayozdinska, "University vs Productivity in Poland", Central Statistial- Poland.
- Laporta R., (2000)," Govern ment Ownership of Commercial Bank", Harvard university.
- Laporta Rafael and F.lopez-DE-Silanes (1997), "From Mexico", public policy for private Sector, The World Bank Groop.
- Levine, R.(1999)," Financial International Growth Causality and conreses", World Bank Policies reseach Working pp. 20-59.
- Lovi, Magada and B.S.Gentry (2002)," The Environmental Implication of Privatization lessons for Developing Countries", World Bank Discussion Paper No, 520, the World Bank Washington, DC, 20533.
- Magginson, L., William, and Jeffery M. Netter (2001)," From to Market : a survey of Tmpirical studies on Privatization, Jurnal of Economics Litrature,Vol.39, No.2, pp.321-389.
- Maskin, E. (1992)," Auction and Privatization", in: Horst, Siebrt (Hrsg): Privatization-Symposium in Honor of Herbert Gierscn. Tubigeh.
- Mcgginson, W.L.R Nash and M.V. Randen borgh (1994)," The Financial and Operating Performance Empirical Analisis," The journal of Finance, vol. XLLX, No. 2.

پژوهشنامه حمل و نقل، شماره ۵۶، پاییز ۱۳۹۷